

Тавлуй О. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права*

ХАРАКТЕРИСТИКА «ТЯЖКИХ НАСЛІДКІВ» ЯК КВАЛІФІКУЮЧОЇ ОЗНАКИ НЕЗАКОННИХ ДІЙ ЩОДО УСИНОВЛЕННЯ

Які ж наслідки у кримінальному праві можуть вважатися тяжкими? Це питання являється актуальним та дискусійним для науки кримінального права. Автор даного дослідження погоджується з думкою Кудрявцева В. М., з приводу того, що законодавець покладаючи на судові органи оцінку тяжкості скоєного суспільно – небезпечного діяння, та вирішення яка ступінь тяжкості достатня для настання кримінальної відповідальності, виходить з того, що лише у правозастосовчій діяльності можна найбільш правильно і всебічно врахувати реалії суспільного життя (Кудрявцев В. Н. Объективная сторона преступлений. – Государственное издательство Юридической литературы. Москва.: 1960. – с. 137, 164-166). Такої ж думки дотримується і Наумов А. В., який зазначав: «Оцінні поняття в кримінально – правових нормах – це ті ознаки складу злочину, які визначаються не законом або іншим нормативним актом, а правосвідомістю особи, котра застосовує відповідну правову норму, виходячи з конкретних обставин справи» (А. В. Наумов. Применение уголовно – правовых норм (по материалам следственной и прокурорско – судебной практики). – Волгоград: Высшая следственная школа МВД СССР, 1973. – С. 97).

Таке ж кримінально – правове визначення досліджуваних категорій дав С. Д. Шапченко. На думку вченого, наявність оціночних понять дає можливість практикам враховувати соціальну обстановку, обставини справи, та вказані обставини не завжди можна в повній мірі відобразити в законі (Шапченко С. Д. Оценочные признаки в составах конкретных преступлений: автореф. дис....канд.юрид.наук / Сергей Дмитриевич Шапченко. – К., 1988. – с. 12).

Натомість, інші вчені мають дещо відмінні позиції з цього питання. Так, Миколенко О. М., у науковому дослідженні, присвяченому дослідженні шкоди, заподіяної злочином, зазначає, що в кожному розділі Особливої частини КК України необхідно передбачити самостійну статтю, яка б містила законодавче визначення усіх оціночних понять, що використовуються у цьому розділі; а також наповнити ці оціночні поняття самостійним змістом, який впливає з особливостей об'єкту посягання (Миколенко О. М. Теоретичні основи заподіяння шкоди: автореф. дис.... канд.юрид.наук: 12.00.08./ О. М. Миколенко; Національний університет внутрішніх справ. – Х., 2005. – С 7).

Тобто, вчена, пропонує обрати більш формалізований підхід до визначення змісту оціночних понять, до яких відносяться також і «тяжкі наслідки», що є досить дискусійним.

Автор даного дослідження погоджується з позицією вчених, котрі зауважують, що категорія «тяжкі наслідки» є оціночною, оскільки у кожному конкретному випадку відповідні компетентні органи визначають їх відповідно до обстановки вчиненого суспільно – небезпечного діяння.

У даній науковій праці автор розглядає тяжкі наслідки, які спричинюються в результаті незаконної посередницької діяльності або інших незаконних дій щодо усиновлення (удочеріння), дитини, передачі її під опіку, піклування, чи на виховання в сім'ю громадян України.

Спричинення тяжких наслідків під час скоєння об'єктивної сторони злочину, передбаченого статтею 169 Кримінального кодексу України є кваліфікуючою ознакою і потребує кваліфікації за ч.2 ст. 169 Кримінального кодексу України. У разі спричинення дитині – сироті або дитині, позбавленій батьківського піклування, в результаті незаконних дій щодо усиновлення, тяжких наслідків, суд та правоохоронні органи обов'язково мають встановити причинний зв'язок між діями винного та наслідками, які настали. Суд також має встановити, що настання тяжких наслідків охоплювалось виною особи, яка вчинила незаконне усиновлення, в іншому ж разі кримінальна відповідальність цієї особи виключається.

Автор наголошує на тій позиції, що тяжкі наслідки для дитини, мають настати в результаті незаконної посередницької діяльності або ж інших незаконних дій щодо усиновлення, передачі дитини під опіку піклування чи на виховання в сім'ю громадян. Так, відомий випадок, коли в результаті підроблення директором дитячого будинку листка відвідувань дитини її українськими родичами, дана дитина була усиновлена іноземцем (на той момент сімейне законодавство України дозволяло одноосібне усиновлення іноземцями українських дітей), і в подальшому усиновитель здійснював посягання на статеву недоторканість цієї дитини.

До тяжких наслідків, які настали в результаті незаконних дій щодо усиновлення, на думку автора, можна віднести: спричинення шкоди життю дитини (настання смерті дитини), її здоров'ю (спричинення тяжких тілесних ушкоджень); посягання на статеву недоторканість дитини; психічні розлади у дитини, які з'явилися після її усиновлення, передачі під опіку, піклування, чи на виховання в сім'ю громадян України; систематичне жорстоке поводження із дитиною.

Так, наприклад, дії винної особи можуть бути кваліфіковані за ч. 2 статті 169 Кримінального кодексу України, якщо дитина була усиновлена особою, яка не відповідає вимогам встановленим сімейним законодавством законодавства і надала підробні документи, і згодом дана особа систематично знущала над дитиною, завдаючи їй фізичних та психічних страждань.

Ще одним важливим елементом дослідження є встановлення форми вини особи, яка скоїла суспільно – небезпечне посягання, адже при кваліфікації дій винного за ч. 2 ст. 169 Кримінального кодексу України має бути наявна подвійна, змішана форми вини, яка полягає в умисному ставленні до діяння та необережності до наслідків, у противному разі дії особи мають бути кваліфіковані за сукупністю злочинів. Так, наприклад, якщо дитина була усиновлена із порушенням відповідного порядку встановленого чинним законодавством, та після усиновлення для дитини настали такі наслідки, як втягнення дитини у зайняття злочинною діяльністю; залучення до порнобізнесу; експлуатація праці дитини; спричинення дитині матеріальної шкоди у значних розмірах (наприклад, позбавлення дитини житла), то, на думку автора, ці дії слід кваліфікувати за сукупністю злочинів. Автор пропонує до статті 169 Кримінального кодексу України додати третю частину, до якої віднести «тяжкі наслідки» як кваліфікуючу ознаку, збільшивши при цьому розмір санкції кримінально – правової норми.

Колодін Д. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ПОГЛЯДИ ІММАНУЇЛА КАНТА

Класична школа кримінального права сформувалася в кінці XVIII – початку XIX ст. на основі гуманістичного напрямку в науці. Основою останнього стали філософські погляди епохи французького Просвітництва, відображені в роботах Монтеск'є, Вольтера та інших мислителів, проте найбільш помітний ж внесок у розвиток цього напрямку внесла робота Чезаре Беккарія «Про злочини і покарання» (1764).

В сучасній науці кримінального права переважає обґрунтована думка, що історія кримінального права не знає книги, рівної по силі свого впливу на сучасників й наступні покоління. Ця книга містила нищівну критику жорстокості і несправедливості феодального правосуддя, проте разом з тим формулювала принципи кримінального права і процесу, засновані на ідеях буржуазного освіти і гуманізму XVIII століття.

В історії класичної школи кримінального права можна виділяти три етапи: 1) «ранній» класицизм (кінець XVIII – перша половина XIX ст.); 2) «зрілий» класицизм (друга половина XIX – початок XX ст.); 3) неокласичний напрям (XX – початок XXI ст.). Проте варто наголосити, що в основі розвитку класичної школи кримінального права, серед всього іншого, стояли філософсько-правові погляди Іммануїла Канта.

Класична школа кримінального права базується на так званій ліберальної ідеології, яка відстоює ідею автономії людської особистості, цінності її прав і свобод, так само як обмеження держави цими невід'ємними правами і свободами. Відповідно, на основі цієї ідеології класиками було